

ПОДБРАНИ СТИХОТВОРЕНИЯ В ПРЕВОД ОТ ДАТСКИ И НОРВЕЖКИ ЕЗИК

Превод от датски и норвежки език: Михаил Байков

TRANSLATIONS OF POETRY FROM DANISH AND NORWEGIAN

Translation from Danish and Norwegian: Mihail Baykov

Михаил Байков е магистър по „Нордистика“ към специалност „Скандинавистика“ и асистент по „История на кукления театър“ и „Анализ на театрален спектакъл“ в катедра „Театрознание“ на Националната академия за театрално и филмово изкуство. Неговите интереси са в областта на съвременната драматургия, театралната история и теория на кукления театър и театралния мениджмънт, а също така и в полето на оперативната театрална критика. От 2022 г. Михаил Байков е директор на Младежки театър „Николай Бинев“, в репертоара на който в последните две години са включени драматизации на редица високо ценени произведения, емблематични за скандинавската култура – „Емил от Лъонеберя“, „Пипи Дългото чорапче“, „Карлсон, който живее на покрива“, „Храбрият оловен войник“, „Малката русалка“.

Подбраните тук стихотворения запознават българската четяща аудитория както с популярни, така и с малко познати представители на съвременното норвежко и датско поетическо изкуство.

* * *

Норвежският писател Юн Фосе (Jon Fosse) е носител на Нобеловата награда за литература за 2023 г. Според аргументацията на Шведската академия, това най-престижно международно литературно отличие се връчва на Фосе „заради новаторската му драматургия и проза, даващи глас на неизразимото.“

Юн Фосе, роден през 1959 г. в град Хаугесюн, Югозападна Норвегия, е познат преди всичко с драматургичното си творчество. Той е автор на 28 пиеси и е световно известен в областта на сценичните изкуства. В същото време Фосе е написал над 40 книги в други жанрове (романи, разкази, поезия, есета, детски книги). По-голямата част от тях са преведени и издадени и извън пределите на родната му страна, в която писателят се ползва с изключително уважение и признание.

Тук помещаваме две произведения от стихосбирката „Събрани стихотворения“ (Dikt i samling, 2021)

Ти си навсякъде

ти си навсякъде
присъстваш
във всичко и всички
и в онова което ще направиш
Тръгваш нанякъде
Движиш се бавно
но за теб всъщност
е толкова бързо
Ти си любовта на живота ми
За да кажа какво е любовта
трябва да изрека името ти
Любов
Същността ти е любов
Моята любов

Невидими ръце

Невидими ръце ни носят
обгръщат ни
никой не вижда ръцете
никой не знае за тях
но без тези ръце
крайните фази на сърцето
биха ни запратили там долу
в пълния мрак
където стоим
и нищо не виждаме

Това са тези невидими ръце
които полагат своята тиха музика
вътре в нас
като повей който ни отнася
към тишината
която позволява на деня да бъде изживян

* * *

Ларс Собю Кристенсен (*Lars Saabye Christensen*, род. 1953) е един от най-значимите представители на съвременната норвежка литература. Той дебютира през 1976 г. и твори в различни жанрове – пише разкази, пиеси, романи, филмови сценарии и поезия. Лауреат е на редица норвежки и международни литературни отличия – награда за дебют на името на норвежкия писател Таряй Весос (1976), Рицарски орден „Св. Олав“ за особени заслуги за развитието на норвежката литература (2006), висшето френско държавно отличие „Орден за изкуство и литература“ (2008) и др. Книгите му са преведени на над 30 езика.

Тук поместваме три стихотворения от стихосбирката „Вратата на Арнардо“ (2022).

Приятелството

Пътувам с приятели

Нямам много, но са достатъчно

Не може твърде често да се повтаря

колко е важно да пътуваш с приятели

Картината става по-ясна, мечтите – по-смели, а спомените траят по-дълго

Спестяваме и пари

Нали се черпим един друг

За предпочитане е да пътуваме с влак, понякога с кораб

Може и пеша

Най-добре ни е когато не бързаме: налага се

След това идват и други дни

и тогава трябва да сме подготвени за най-лошото:

Достатъчно време

Никога няма да бъдеш детето което си бил

никога няма да бъдеш детето което си бил

никой не може да ти върне

мечтите които са те създали

образите изпълнили лятната нощ

зелените лъчи на слънцето и отровните змии

никога няма да бъдеш детето което си бил

никой не може да отвори вратите

към стаите които сам си напуснал
оставил си нещо зад гърба си
изгубил си нещо което си обичал
стаи пълни с топлина
стаи със тапети на цветя
никога няма да бъдеш детето което си бил
никой не може да те пренесе в дните
в които часовникът беше енигма
когато знаеше всичко за страха и любовта
никой не може да ти върне вечерта
в която игри и смях те следваха в съня
и всичко бе възможно
никога няма да бъдеш детето което си бил
а кой си всъщност скоро ще забравиш

Ейми Уайнхаус

Ейми Уайнхаус, между другото
Сърцето ти беше пълно
а погледът блуждаещ:
Празен
Празен е обратното на жив
Вече не беше забавно
Да си трезвен е самотно
Така минава известно време
Да скучаеш значи да умреш
Но щом обърнеш гръб на това, което умееш
има само един изход
И той не си струва
Не е любов когато рушиш
Трябваше да запазим гласа ти, Ейми
и да го дадем на момиче от Мосул
което няма какво повече да губи

* * *

Колбайн Фалкайд (*Kolbein Falkeid, 1933–2021*) е норвежки поет и писател с активна гражданска позиция и деен участник в обществените дебати. Той има богато творчество, удостоен е с редица награди, сред които Рицарски орден „Св. Олав“ за особени заслуги за развитието на норвежката литература. Най-голям успех постига стихосбирката му „Друго слънце“ (1989), от която тук помещаваме едно стихотворение:

Никога

Тъмнината никога не е била така ярка
и звездите никога не са били толкова свръхнови
и малките чаши на времето не са били така препълнени
с кристален, ясен смисъл
както когато вървеше с мен през нощите.
Старческо, лицето на града се отпускаше в спокоен сън.
Светът разтваряше ръце като беззащитно дете.
И никога, никога
сън и реалност не са били тъй близо
както когато очите ни се търсеха взаимно.

* * *

Сьорен Улрик Томсен (*Søren Ulrik Thomsen, род. 1956*) е един от най-изявените датски поети. Той дебютира със стихосбирката „Градски жаргон“ (*City Slang, 1981*), последвана от още седем стихосбирки и сборници с есета. Основна тема в неговото творчество е големият град и срещата на обикновения човек с него. Тук помещаваме две стихотворения на Сьорен Улрик Томсен от негова стихосбирка с подбрана поезия, издадена през 2014 г.

Преди 16 години получих картонена кутия

Преди 16 години получих картонена кутия
с рижава котка в нея
която сега отново лежи в кутията
върху колелото което карам през града
към една градина в Брьонсхой
където ще погребя това животно

и според църквата
никога повече няма да видя
тъй като котките нямат душа.
Но какво тогава беше това което прочетох
в зелените ѝ очи
докато те гледаха ли гледаха в моите
така сякаш
тя също имаше въпрос към мен?
Не защото си представям
че ще намеря отговора
пишейки тези редове
а навярно защото се надявам
че те ще се четат
и по времето когато
вече няма да виждам Кис.

В краткия миг когато се събуждам

В краткия миг когато се събуждам
забравям
че кестенът отсреща е отсечен
и че книгите от моята младост
пожълтели и белязани
се продават в кашон на улицата
за десет крони всяка
забравям даже че и теб те няма.
Но в следващия миг
навакзвам изминалите тридесет години
и до вечерта на всичкото отгоре
се сдобивам с бъдеще
преди нощта да ме е сграбчила отново.

* * *

Кристен Бьорнкяр (*Kristen Bjørnkjær*, род. 1943) е датски журналист и писател. Дебютира през 1965 г. със стихосбирката „Нова датска политика“ (*Ny dansk politik*), с която налага своята новаторска поезия. Издал е няколко стихосбирки, като същинският му дебют настъпва през 1975 г. с „Тъга по любимата“ (*Kærestesorg*), претърпяла 17 издания и издадена в тираж от около 50 000 екземпляра. Тук публикуваме едно от централните стихотворения в тази стихосбирка:

Ако ме напуснеш

Ако ме напуснеш
направи го бързо рязко
и без фалшива жал
тръгни си със един замах
и прекъсни всички връзки
захвърли ме в бездна
от която можеш да катериш само нагоре
(И все пак?
Така рискуваш да останеш там долу
и никога да не изплуваш
това май е твърде жестоко?
Искам да те помоля за нещо друго)
Ако ме напуснеш
направи го леко нежно
а не внезапно и грубо
болезнено шокиращо
направи го леко нежно
и ако може нека е на малки порции
бавно – за да свикна с мисълта
(И все пак?
Във всеки случай е неприятно
Нещо което боли
Защо да влачим болката тогава?
Да, защо да изпадаме в тази ситуация?
Сега съм в нея:)
Напусни ме рано

напусни ме в младостта ми
преди да сме се запознали
на парти на което сме и двамата
Позволи ми да срещна и друг освен теб
ако все още искаш да ме напуснеш
Напусни ме в детството ми
в ранно слънчево утро
когато всички крави са на паша
и аз съм още малко момче,
играещо в пясъчника
Мисля че ще умра
ако ме напуснеш
Вземи ме със себе си
не можеш ли просто да ме вземеш с теб
ако си тръгнеш?